

ERHVERVSJURA

AL CAPONE-METODE UDEN EFFEKT

PANTEBREVSKARRUSEL: Vi får tilsyneladende ikke belyst, om der kunne være et strafferetligt ansvar for at lukke øjnene for uhyrlige prisstigninger på ejendomme og deraf følgende udstedelse af pantebrev solidt forankret i den blå luft.

LARS BO LANGSTED
professor,
Juridisk Institut,
Aalborg Universitet

erhverv@jip.dk

Det er blevet kaldt det store retsopgør efter finanskrisen. Men det vi foreløbigt har set af strafferetlige afgørelser oven på finanskrisen, har ikke medvirket til at kaste noget nærmere lys over handlinger eller mangel på samme, der kunne have været medvirkende årsager til krisen.

Ganske vist er der blevet afsagt en del strafferetlige afgørelser over en række af aktørerne fra de "glade dage" i midt-00'erne, både dem, der arbejdede i den finansielle sektor, og dem, der arbejdede "sammen" med den finansielle sektor, men afgørelserne har alle handlet om noget helt andet.

De, der arbejdede "sammen" med den finansielle sektor var de såkaldte "ejendomsamatører", som alle var involveret i det, der senere blev kendt som "pantebrevskarusellerne".

Der var i årene op til 2007 – af mange grunde – en prisboble på ejendomsmarkedet. Både private ejendomme og især erhvervsjendomme var steget (for) meget i pris, men boblen fik et pift ekstra gennem en lang række meget hurtige handlinger, hvor prisen nogle gange på ganske få dage blev skruet voldsomt i vejret, hvor ejendomme blev byttet indbyrdes mellem karusel-ejerne, og hvor en stor del af finansieringen skete ved belåning af de pantebrev, der blev udstedt på samleband i forbindelse med handlerne.

Til brug for Rangvid-udvalgets rapport fra september sidste år havde journalisterne Niels Sandøe og Thomas G. Svaneborg udarbejdet en redegørelse samt beskrevet et konkret hændelsesforløb omfattende 71 ejendomme og 22 aktører. Om afslutningen af de mange handler hedder det i rapporten:

»Samtlige involverede tinglyste ejendomsjere – personer såvel som selskaber – er på nær én gået konkurs. Ud af de 70 ejendomme i konkursboerne er det kun lykkedes kuratorerne at sælge én ejendom i fri handel – en ejendom på Guldsmøgade i Aarhus, som blev solgt med et tab på 7 mio. kr. i forhold til købsprisen. De resterende 69 ejendomme blev alle solgt på tvangsauktion med et samlet tab på 1,5 mia. kr. i forhold til den samlede

pantsikrede gæld på 2,7 mia. kr.«

Nogle af de såkaldte ejendomsamatører er, som nævnt, blevet dømt, og de fleste af dem til flere års fængsel. Senest blev Steen Bryde ved retten i Lyngby idømt fire års fængsel – en dom, der dog efter al sandsynlighed vil blive anket til landsretten. Tidligere i marts måned stadfæstede Østre Landsret en dom på seks års fængsel til Steen Gude. Martin Klüts fik sidste sommer stadfæstet en fængselsdom på tre og et halvt års fængsel i Østre Landsret, og Kenneth Schwarz Thomsen har en anke over en fængselsdom på fem års fængsel verserende ved landsretten, hvor der forventes dom til efteråret.

Det, alle disse afgørelser har til fælles, er imidlertid, at de intet har med pantebrevskarusellerne at gøre og – med undtagelse af et enkelt forhold i Steen Gude-sagen – heller intet med de pågældendes adfærd i forbindelse med rejsning af kapital i overhalingsbanen at gøre. De er således i alt overvejende grad blevet dømt for skattesvig, afgiftssvig og skyldnersvig. Det sidste i forbindelse med, at de forsøgte at redde så meget af deres eller deres selskabers kapital som muligt umiddelbart inden konkurserne.

Hvis vi kigger indenfor i den finansielle sektor, verserer der en række erstatnings-sager. Hvad de kommer til at ende med, ved vi endnu ikke, og der vil givetvis gå adskillige år endnu, før vi kan få et overblik over dem og – måske – uddrage noget lære og erfaring.

Straffesagerne med aktørerne i den finansielle sektor har imidlertid heller ikke haft meget at gøre med den måde, man der drev pengeinstitutvirksomhed, herunder udlånsvirksomhed, på. Der er i stedet en lang række sager om kursmanipulation m.v. Tværtimod meldte den daværende chef for bagmandspolitiet Jens Madsen sidste år offentligt ud, at man ikke ville rejse tiltale mod nogen i Roskilde Bank, heller ikke for overtrædelser af lov om finansiell virksomhed.

Når der ikke rejses tiltale mod ledelsesmedlemmer i nogen af bankerne for overtrædelser af lov om finansiell virksomhed, og når der ikke rejses tiltale mod karusel-ejerne for forhold vedrørende pantebrevskarusellerne, må det jo skyldes, at der slet ikke er begået noget strafbart. Eller at det ikke er muligt at

bevise, at der er begået noget strafbart, og det er jo lige så godt. For i begge tilfælde er budskabet, at det, der foregik, ikke kan straffes, og at der således hverken i straffeloven eller i lov om finansiell virksomhed (trods dens nærmest uendelige mængde af strafbelagte bestemmelser) er nogle barrierer for en ny boligboble, en ny karrusel og nye udlån med – hvis man skal tro advokatredogørelserne m.v. – hovedet under armen.

Vi får så heller ikke belyst, om der kunne være et strafferetligt ansvar blandt øvrige aktører i sektoren for at lukke øjnene for uhyrlige prisstigninger og deraf følgende udstedelse af pantebrev solidt forankret i den blå luft.

At pålægge enkelte perso-

ner et strafferetligt ansvar er vel ikke noget mål i sig selv. Skaden er jo sket, og det er snart fortid. Imidlertid har vi de strafbelagte bestemmelser, fordi vi mener, at de kan afholde nogen fra at foretage sig bestemte handlinger eller påvirke nogen til at gøre det, de efter lovens ordlyd har en strafbelagt pligt til. Hvis sådanne strafbestemmelser imidlertid blot står i loven og ikke bruges, ja så tjener de intet formål, for læren indtil nu af "det store retsopgør efter finanskrisen" er vel, at der ikke var noget strafferetligt ansvar.

Om der er et erstatningsretligt ansvar, ved vi endnu ikke, men erstatningsrettens primære formål er jo ikke at forebygge skadelige handlinger eller undladelser, men blot at fordele et indtrædt

At pålægge enkelte personer et strafferetligt ansvar er vel ikke noget mål i sig selv.

Lars Bo Langsted

økonomisk tab således, at det endeligt bæres af den eller dem, der måtte være ansvarlige for det. Og til forskel fra strafansvaret er erstatningsansvaret ikke et, som lovgiver via finjustering og ændringer kan skrue

på, så man får pinpointet – og forbudt – en helt specifik adfærd.

Der er nogle, der mener, at den såkaldte "Al Capone-metode", hvor politi og anklagemyndighed opgiver at forfølge det, de egentligt vurderer som "hovedforbrydelserne" og i stedet går efter "randovertrædelser", i Al Capones tilfælde skattesvig, er en fin strategi at bruge i mange sammenhænge. Det kan den også være, hvor det handler om at få standset en igangværende forbryderisk bande eller kriminalitet.

Metoden er imidlertid uegnet, hvis man ønsker at blive klogere på, om strafbestemmelser faktisk har en funktion ved at forebygge eller bremse en adfærd, der kan føre til finanskriser.

Tidligere i marts stadfæstede Østre Landsret en dom på seks års fængsel til Steen Gude, forhenværende direktør i og ejer af Stones Invest. Arkivfoto: Claus Bjørn Larsen